

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Dyrektor
Eliza Wiśniewska

DUS-II.055.32.2024.KF.MBu
Warszawa, dnia 23 września 2024 r.

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o *petycjach* (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją w sprawie podwyższenia wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, w tym renty socjalnej oraz wprowadzenia dodatkowych świadczeń z pomocy społecznej, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Zabezpieczenie społeczne stanowi jeden z priorytetów Rządu RP. Konstytucja RP w art. 67 deklaruje prawo obywateli do zabezpieczenia społecznego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Formy zabezpieczenia, a co za tym idzie również rodzaje świadczeń i warunki nabywania do nich prawa, a także sposób finansowania, mogą być zróżnicowane.

Ubezpieczenie rentowe jest jedną z form zabezpieczenia społecznego realizowaną w ramach systemu ubezpieczeń społecznych.

System ubezpieczeń społecznych opiera się na zasadzie ekwiwalentności odprowadzonych składek i należnego świadczenia. Emerytury i renty wypłacane z systemu powszechnego mają charakter indywidualny, a ich wysokość jest ustalana na podstawie wkładu wniesionego w postaci składek. Im bardziej ubezpieczony partycypował w tworzeniu dochodów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym większym stopniu ma on prawo z nich korzystać w postaci emerytury lub renty.

Zmiany w polskim systemie ubezpieczeń społecznych po 1991 r. wiążą się ze stopniowym przywracaniem systemowi jego ubezpieczeniowego charakteru.

W nowym systemie emerytalnym i rentowym, określonym przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, ze zm., dalej: ustawa emerytalna), źródłem finansowania świadczeń emerytalno-rentowych jest fundusz tworzony ze składek pracowników i pracodawców. Rozwiązanie to przesądza o tym, że wysokość świadczeń wynika z podejmowanych przez ubezpieczonego działań w okresie życia zawodowego. Z systemu tego usunięto większość elementów nieubezpieczeniowych i socjalnych, tak aby powiązać wysokość przyszłego świadczenia z sumą składek odprowadzanych od przychodów ubezpieczonego w całym okresie jego aktywności zawodowej. Jednocześnie wsparcie o charakterze pozaubezpieczeniowym może być oferowane przez służby pomocy społecznej.

Osoby ubezpieczone, nabywają prawo do świadczeń emerytalnych i rentowych z powszechnego systemu emerytalnego na warunkach określonych w ustawie emerytalnej. Obowiązujące przepisy ustawy emerytalnej ściśle określają warunki, jakie musi spełnić

osoba zainteresowana uzyskaniem prawa do emerytury.

Corocznie, w celu utrzymania co najmniej realnej wartości świadczeń emerytalno-rentowych, jest przeprowadzana waloryzacja świadczeń w powszechnym systemie emerytalnym.

Waloryzacji dokonuje się zgodnie z zasadami ubezpieczeniowymi. Zgodnie z ustawą emerytalną wskaźnik waloryzacji odpowiada średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych w poprzednim roku kalendarzowym zwiększonemu o co najmniej 20% realnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym.

Oznacza to, że przyjęty przez ustawodawcę model waloryzacji - cenowo-płacowej ma za zadanie utrzymanie co najmniej realnej wartości świadczeń emerytalno-rentowych. Uwzględnienie zaś udziału we wzroście przeciętnego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym pozwala świadczeniobiorcom korzystać ze wzrostu gospodarczego i związanego z nim wzrostu płac, nie stanowi to jednak waloryzacji płacowej, w której świadczenia rosną adekwatnie do wzrostu przeciętnego wynagrodzenia. Również brak jest gwarancji zachowania relacji wysokości emerytury względem emerytury najniższej.

Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że Rząd realizuje wskazane w petycji postulaty, co jest jednak ograniczone możliwościami budżetowymi państwa i nie zawsze zaspokaja przedstawiane przez świadczeniobiorców potrzeby. Należy jednak pamiętać, że świadczenia z ubezpieczenia i zaopatrzenia emerytalnego i rentowego przysługują tylko tym osobom, które spełniają wszystkie ustawowe warunki nabycia do nich prawa, a ustalenie ich wysokości opiera się na zasadzie ekwiwalentności odprowadzonych składek i należnego świadczenia. Pozostałym osobom przysługują świadczenia wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Mając na uwadze powyższe informacje, uprzejmie informuję, że w Ministerstwie nie są prowadzone prace w zakresie przez Wnioskodawcę petycji postulowanym.

Jednocześnie odnosząc się do kwestii odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej, przekazuję wyjaśnienia Departamentu Pomocy Społecznej.

W razie skierowania osoby do domu pomocy społecznej, osoby zobowiązane do wnoszenia opłaty za pobyt w tym domu zostały wymienione w art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283). Ustawodawca wskazał, że obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności: mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, następnie małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina.

Stosownie do ust. 2 przywołanego przepisu opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu;
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2:
 - a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
 - b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;

3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.

Z regulacji wskazanej powyżej wynika, że obowiązek odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej obciąża w pierwszej kolejności mieszkańca, dopiero potem członków rodziny (także w wymienionej kolejności), w ostatniej kolejności gminę.

Należy zaznaczyć, iż świadczenie w postaci pobytu w domu pomocy społecznej jest świadczeniem odpłatnym, ustalonym w oparciu o dochód osoby. Zatem w sytuacji, kiedy zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej obowiązującym do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej jest mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70% swojego dochodu, dochód ten należy obliczyć zgodnie z zapisami art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Ustawa o pomocy społecznej zawiera również przepisy umożliwiające nieponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej. Obligatoryjnie z ponoszenia odpłatności zwalnia się na podstawie art. 64a ustawy o pomocy społecznej. Natomiast fakultatywne przesłanki zwolnienia z odpłatności wskazuje art. 64 ustawy o pomocy społecznej.

Odnosząc się do propozycji uchylecia ustawy o pomocy społecznej, pragnę zaznaczyć, iż osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i dochodowej mogą korzystać ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej - pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wśród wymienionych w przepisach wyżej wymienionej ustawy świadczeń pieniężnych znajduje się między innymi zasiłek stały (przysługujący osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy), zasiłek okresowy (przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień z innych systemów zabezpieczenia społecznego) i zasiłek celowy (który może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału), o które mogą ubiegać się osoby spełniające określone w ustawie warunki, jednym z których jest posiadanie dochodu niższego od odpowiedniego kryterium dochodowego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają ustawowe kryteria, można przyznać pomoc finansową w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub innych świadczeń na zasadach zwrotnych.

Świadczenia z systemu pomocy społecznej udzielane są co do zasady na wniosek osoby zainteresowanej. Sytuacja każdej osoby lub rodziny wymagającej wsparcia rozpatrywana jest indywidualnie, a pomoc powinna być dostosowywana do zdiagnozowanych potrzeb wynikających z trudnej sytuacji, w jakiej dana osoba lub rodzina się znajduje.

W każdym przypadku, o tym czy dana osoba (rodzina) kwalifikuje się do otrzymania świadczeń z pomocy społecznej (oraz ich zakresu i formy) decyduje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie informacji zebranych podczas rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzanego przez pracownika socjalnego, a osobie niezadowolonej z podjętej decyzji przysługuje prawo do wniesienia odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej uzależnione jest od wysokości dochodu. Kryteria dochodowe warunkujące uzyskanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej podlegają weryfikacji co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Co istotne, podwyższenie wysokości kwoty kryteriów dochodowych ma również wpływ na zmianę innych świadczeń z pomocy społecznej. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej kwota stanowiąca podstawę ustalenia wysokości

pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, na kontynuowanie nauki i pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej, kwoty minimalnego i maksymalnego świadczenia pieniężnego na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, a także maksymalna kwota zasiłku stałego ulegają zmianie w terminach weryfikacji kryteriów dochodowych o 50% sumy kwot, o które wzrosły kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej i kryterium dochodowe na osobę w rodzinie.

Ponadto, zgodnie z ust. 6 wskazanego przepisu, również kwota dochodu z 1 ha przeliczeniowego ulega zmianie w terminach weryfikacji kryteriów dochodowych o 25% sumy kwot, o które wzrosły kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej i kryterium dochodowe na osobę w rodzinie.

W dniu 15 lipca 2024 r. opublikowano w Dzienniku Ustaw rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie nowych (wyższych) kwot kryteriów dochodowych i zasiłków z pomocy społecznej na 2025 rok.

Od 1 stycznia 2025 roku wzrosną kryteria dochodowe w pomocy społecznej. Dla osoby samotnie gospodarującej kryterium wyniesie 1010 zł, a dla osoby w rodzinie – 823 zł. Zmiana kwot kryteriów dochodowych wpłynie także na podwyższenie kwot świadczeń pieniężnych. Zmiana kwot kryteriów dochodowych wpłynie także na podwyższenie kwot świadczeń pieniężnych związanych z ustawą o pomocy społecznej, np.:

- pomoc pieniężna na usamodzielnienie – wzrost o 229 zł (z 1 837 zł do 2 066 zł),
- maksymalny zasiłek stały – wzrost o 229 zł (z 1 000 zł do 1 229 zł)
- minimalna kwota świadczenia pieniężnego na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach – wzrosnie (z 721 zł) do 950 zł, a maksymalna kwota z tego tytułu wzrosnie (z 1450 zł) do 1679 zł.

Ponadto podwyższeniu ulegnie również kwota dochodu z 1 ha przeliczeniowego o 114 zł, tj. wzrost z 345 zł do 459 zł.

Odnosząc się do kwestii podwyższenia renty socjalnej, uprzejmie informuję, iż obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o rencie socjalnej został złożony w Sejmie RP IX kadencji. Sejm X kadencji podjął prace nad projektem (druk nr 30) i w dniu 25 stycznia br. był on przedmiotem I czytania na posiedzeniu Sejmu. Następnie projekt został skierowany do dalszych prac w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny oraz Podkomisji stałej do spraw osób z niepełnosprawnościami oraz włączenia społecznego. W dniu 25 lipca br. Komisja Polityki Społecznej i Rodziny przyjęła Sprawozdanie Podkomisji wraz z poprawkami. W dniu 13 września odbyło się drugie czytanie projektu ustawy, który został ponownie skierowany do prac w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

Z uwagi na fakt, że projekt ustawy jest przedmiotem prac parlamentarnych, ostateczny kształt ww. aktu prawnego oraz jego wejście w życie są uzależnione od dalszego przebiegu procesu legislacyjnego. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, iż procedowane zmiany dotyczą jedynie renty socjalnej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Eliza Wiśniewska
Dyrektor
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/